

Egy máriórvén éves kávéház

Irta: Móricz Zsigmond

A városházán volt egy kis dolgom. A méteres vastag falak visszaástitoktak a multba. Mikor kigyalogoltam az épületből, átmentem a tulsó partra s megegyszer megnéztem a régi Károlykaszárnyát. Olyan ez most is, mint száz év előtt. Milyen jó volna visszamenni néha egy századdal.

A hátam megett egy öreg kávéházi ajtó állott a járdán s beléptem. Azért, hogy leülök a kerek márványasztal mellett és eltünődöm a világnak nem a mulandóságáról, hanem a marandóságáról. Mert ime, ez a kávéház is abból az időből való, mikor a szemközi házat rakták.

Alig ülök pár percig, megjelenik Strasser úr s bemutatkozik, hogy ő a kávéháztulajdonos.

— Régi kávéház, — mondja. — Nagyon régi. Csak az én őseim hatvan év óta bérlik. De már akkor is régi volt. 1785-ben épült a ház és akkor rögtön kávéházat csináltak benne.

— 1785?, akkor ez most százötvenéves.

— Stimmt. Pontosan annyi. Se több, se kevesebb: százötven.

Körülnéztem a kávéházban. Alacsony, igen kellemes halk boltívek. A tapéta sötét tajtékszínűre érett. A vendégek is megöregedtek. Egy fiatal nincs, csupa öreg.

— Kik járnak ide?

— Ide ősi idők óta a gyapjú- és nyersbőr-kereskedők. Mindig azok. Hecht úr, tessék csak idejönni.

Egy idős, elegáns úr bemutatkozik.

— Nagyon érdekes hely. Tizenhét éves korom óta járok ide. Emlékszem, mikor legelőször leültem, annál az asztalnál, kávézni, bejön egy kis öreg nyúlboros ügynök s megáll mellett. »Kérem, uram, azt mondja, maradt nekem egy darab kifli a zsemben, reggeltől. Nincs fogam, nem tudom elrágcsálni: engedje meg fiatal úr, hogy megmártsam a csészéjében.«

Hecht úr soká nevet. »Akkor ilyen kedélyes emberek voltak még a bőrösök a Királyucca környékén. Így kínáltatta meg magát naponta reggeli kávéval... Mert persze, mindenki neki adta az egész csésze kávé... Mert ő ahhoz úr volt, hogy kérjen... ő csak éppen azt a semmiséget kérte, hogy a kifli maradékát, amit a pipa mellől vett elő, megmárthassa egy kicsit, hogy a fogatlan emberen segíthessen, akinek van szíve...«

— Abban az időben még urak voltak a bőrösök. Ezt a kávéházat úgy tessék megnézni, hogy milliárdok eseréltek gazdát itt. Ez volt a bőrörze. Ebben a kis helyiségben a Kelet, a Balkán és a Nyugat, Bécs fogott kezét. Itt adták el az összes nyulát. A külföld csak Bécsig jött: a francia, az angol kereskedő a világerért be nem tette volna a lábát Magyarországra, mert a bécsi kereskedők megijesztették őket, hogy itt egy pillanatig sem biztos az életük. Hogy itt fokossal és karikással járnak a magyarok és lasszóval szedik le a lóról a kereskedőt... Hát mi Bécsnek szállítottunk s Bécs tovább adta... Uram, abban az időben, mikor én az érettségit letettem s be-

léptem az apámhoz a cégbe, — éppen a napokban néztem az üzleti könyveinket — volt nap, hogy egy nap alatt több árut vettem meg, mint amennyi ma az egész Magyarország bőrprodukcója. Megvettem egész Kis-Ázsia birkabőrét például.«

Közben még két úr ült hozzánk.

— Tönkre ment egy gyönyörű szakma — sóhajtanak fel.

— Ma már nem is érdemes beszélni a nyersbőréről. Nem cikk. Annyi korlátozás van, nem lehet semmihez nyúlni. Nem szabad kivinni a csikóbőrt, a szarvasbőrt. Több mint egymillió nyúl esik az országra s nem lehet üzletet csinálni... Még élve inkább kiviszik a mai nyulunkat, tenyésztési célra... Itthon meg elfogy a piac. A paraszt már nem visel bundát, sem ködmönt, de még csizmát se hord már. Egy pár cipőre harmadrész bőr sem kell, mint egy pár csizmára.

— Itt mindenki tönkrement. Itt, ebben a kávéházban a fekete mellett. Mert ne tessék azt gondolni, hogy mi azért ülünk itt, mert lopjuk a napot: nem, itt van a mi üzleti helyünk, a piacunk. Akinek van. Mert itt mindenki tönkrement, mint a Löbl bácsi. Mi? mondjak, 1920-ban még volt neki hárommillió dollár értéke. Ma ügynök. Közvetit. Örül, ha egy pár pengőt megkeres.

— No jó, de hogy lehetett hárommillió dollárt elveszteni?

— Lóbőrön — nevetnek. — A veje, a Boros, versenystállót tartott. Kifenevennyolc lova volt. Az övé volt a híres pölöskei ménes. S hiába mondta az öreg úr: »Te, Boros, nem teszik nekém ez a gép. Ez a gép a legdrágább zabot eszi és mit produkál belőle?«

— Az volt a jó világ az Orczy kávéházban, mikor mindennap harminc-negyven falusi szekér állott be az udvarra. Itt volt a híres Kállai

fűszer- és gyarmatáru kereskedés és tengelyen szállították el az árut. És jött százával, a sok nyersbőr, tranzító volt akkor ez a három udvar... Akkor még nem dugták a zsebükbé a vendégek a kockacukrot, hogy ott-hon gyűjteményt állítsanak össze belőle.

A kis öreg kávéház mintha még jobban összezsugorodna. Széles tenyérrel borul rá a társaságra.

— No, itt a Löbl bácsi, — mondják s bemutatnak az öreg úrnak. — Aki-nek a veje a Boros, akinek kilenevnyolc lova volt.

— Én voltam a kilenevnyolce-dik, — mondja vidáman az öreg úr.